

UDK 061:303.436.2:001.32:004.7

Oksana Sichova

Information Resources in Archives of the Institutions of NAS of Ukraine and Ways of their Possible Use in Electronic Information Environment

The article contains analysis of information resources of archives of academic institutions. It discusses the problems associated with the process of informatization of archival affairs in the NAS of Ukraine at archives of scientific institutions. The text includes information on possible ways of evolution of information resources of academic institutions' archives in conditions of the electronic information environment.

Keywords: information resources, archive of scientific institution, case files, finding aid, archival inventory, informatization, computerization, database.

УДК 061:303.436.2:001.32:004.7

Оксана Сичова

Информационные ресурсы архивов учреждений НАН Украины и возможные пути их использования в условиях электронной информационной среды

Проанализированы информационные ресурсы архивов академических учреждений. Рассмотрены проблемы, связанные с процессом информатизации архивного дела в НАН Украины на уровне архивов научных организаций; намечены возможные пути развития информационных ресурсов академических архивов в условиях электронной информационной среды.

Ключевые слова: информационные ресурсы, архив научного учреждения, архивное дело, научно-справочный аппарат, архивная опись, информатизация, компьютеризация, база данных.

УДК 027.021:004.738

Віталіна Шкаріна,

мол. наук. співроб. НБУВ

**ЕЛЕКТРОННІ БІБЛІОГРАФІЧНІ РЕСУРСИ
НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ**

У статті проаналізовано електронні бібліографічні ресурси п'ятьох універсальних наукових бібліотек України загальнодержавного значення (чотири з яких мають статус національних), що представлені в онлайн-доступі. Відмічено їхні спільні риси та відмінності, прослідковано деякі тенденції щодо їх формування. При цьому виділено чотири рівні інтелектуалізації інформаційно-пошукової системи залежно від досконалості пошукових механізмів. Окреслено напрями, за якими розвивається електронна бібліографія у бібліотеках: створення бібліографічних записів та вдосконалення форматів, створення файлів авторитетного контролю, розширення кола пошукових елементів та пошукових можливостей, застосування штучних інформаційно-пошукових мов, формування інтегрованих ресурсів.

Ключові слова: електронні бібліографічні ресурси, документографічні ресурси, електронні каталоги, бібліографічні бази даних, електронна бібліографія, інформаційно-пошукові системи.

Минуло два десятиліття відтоді, як перші бібліографічні бази даних (БД) у вигляді електронних каталогів (ЕК) нових надходжень та інших баз (як правило, наступників картотек), сформовані в українських бібліотеках, почали включатися до веб-орієнтованих систем управління ресурсами бібліографічної інформації. Було зруйновано стереотипи і змінено традиційні бібліотечні технології.

Ведучи мову про ресурси вторинної (згорнутої) наукової інформації в електронному середовищі, варто спинитись на термінологічному аспекті питання. Коли поряд з традиційними джерелами інформації з'явилися електронні, це спонукало науковців до введення терміна «документографічний ресурс», який визначається як документний ресурс другого ступеня і передбачає усі документовані джерела як об'єкти опису. З часом об'єктом документографування стала особлива частина електронної інформації – та, яка представлена в онлайн-доступі (веб-ресурси). Її потрібно було описувати та мати можливість посылатися на

неї. В результаті цього з'являється ще один термін – «вебліографія» і, відповідно, – «вебліографічні посібники». Коли ж об'єктом опису стають вторинні веб-ресурси, (бібліографічні та реферативні БД, бібліографічні покажчики), – ми отримуємо відповідно метавебліографію.

Однак практика обігу терміна «бібліографія» (у тому числі у науковій сфері) та його похідних пішла не шляхом його заміни на термін «документографія» та його похідні, а шляхом розширення дефініції поняття «бібліо» до поняття «документ». В результаті усі, як традиційні, так і новітні системи згорнутої інформації в бібліотечному середовищі продовжують визначатися переважно як «бібліографічні». Що стосується терміна «вебліографія», він є дуже конкретним і чітко вказує на коло джерел, які є об'єктом опису («вебліографування»), тому його вживання у тих випадках, коли покажчик вміщує інформацію про електронні ресурси відкритого доступу, є доречним. Однак переважна більшість вторинних наукових ресурсів описують різноманітні документи і є, по суті, документографічними, але їх первинне найменування «бібліографічні» швидко стало синонімом і не дозволило новому терміну набути широкого розповсюдження і замінити його.

Бібліографічна інформація є складником трьох інформаційних блоків, представлених на бібліотечних сайтах: 1) бібліографічного (бібліотечних каталогів та інших баз даних, електронних версій бібліографічних покажчиків, списків літератури тощо); 2) реферативного; 3) повнотекстового. Бібліографічна інформація у перших двох блоках подана у вигляді бібліографічних записів (без рефератів та з рефератами), тому вони можуть розглядатися як бібліографічні ресурси (посібники). Третій інформаційний блок, що не є бібліографічним ресурсом, в одних випадках містить латентні форми бібліографічної інформації, в інших – доступ до повних текстів здійснюється через бібліографічний пошук або відкритий бібліографічний список і таким чином через посередництво бібліографічного запису.

Але такі інформаційні блоки не завжди є чітко розмежованими за ступенем згортання інформації. Розвитку набули ресурси інтегровані (змішані, комплексні та взаємопов'язані). Так, здійснюючи пошук у ЕК Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ) «Книжкові видання та компакт-диски», ми отримуємо результат з додатковими посиланнями на інші БД, у яких система паралельно здійснила пошук відповідно до нашого запиту: «Журнали та продовжувані видання», «Автореферати дисертацій», «Реферативна база даних», «Наукова

періодика». Одна з них бібліографічна, одна реферативна, дві – повнотекстові (електронні бібліотеки). На сайтах окремих бібліотек під посиланням «електронний каталог» може знаходитись уся система електронних каталогів і БД бібліотеки.

Серед ресурсів бібліографічного блоку виокремлюються системи електронних каталогів та інших баз даних, які є головним бібліографічним ресурсом власного виробництва будь-якої бібліотеки та об'єднуються єдиною системою пошуку інформації. Частина вищезазначених ресурсів має паперові аналоги, зокрема, карткові та друковані бібліотечні каталоги.

Якщо на початковому етапі створення бібліографічних веб-ресурсів це виглядало навіть природно, то останнім часом не може не привертати увагу найменування рубрики на деяких сайтах – «Система каталогів і картотек»; «Каталоги і картотеки». Таке найменування рубрики є відповідним, коли у ній подається інформація про карткові каталоги і картотеки бібліотеки, стосовно ж електронних ресурсів варто використовувати термін «база даних» («бібліографічна база даних»).

Потреби науковців далеко не у кожному випадку можуть бути задоволені інформаційним продуктом однієї бібліотеки, навіть національної. Розширити можливості доступу до БД світових розробників допомагають передплачені ресурси, доступ до яких бібліотека надає користувачеві, як правило, через комп'ютери локальної мережі, а також відкриті ресурси віддаленого доступу, на які бібліотека розміщує посилання на своєму сайті. Передплачені ресурси відкривають для користувача доступ до світової наукової періодики через бібліографічні, реферативні, повнотекстові та інтегровані БД, які є важливими джерелами бібліографічної інформації. Сьогодні на сайті НБУВ є доступ до наступних передплачених ресурсів: Електронна бібліотека дисертацій Російської державної бібліотеки, журнали Угорської Академії наук, колекція BioOne (понад 185 тис. публікацій 176 періодичних видань з природничих наук та сільського господарства, більшість яких відображено у наукометричній БД SCOPUS) та колекція ARDI (понад 200 науково-технічних журналів провідних світових видавництв).

Проаналізувавши представлені в онлайн-доступі бібліографічні електронні ресурси п'ятих УНБ України загальнодержавного значення, а саме – Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка, Національної парламентської бібліотеки України, Харківської державної наукової

бібліотеки ім. В. Г. Короленка та Одеської національної наукової бібліотеки ім. М. Горького – можна відзначити їхні спільні риси та відмінності і прослідкувати деякі тенденції щодо їх формування. Предметом нашого аналізу є ті бібліографічні ресурси, які формуються безпосередньо бібліотечною установою. При цьому термін «електронний бібліографічний ресурс» ми вживаємо у вузькому його розумінні – як результат бібліографічної діяльності.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ)

Основні бібліографічні ресурси НБУВ представлені системою каталогів та інших БД, організованих на єдиній програмній платформі веб ІРБИС. Складники системи: Каталог книжкових видань та компакт-дисків, Каталог журналів та продовжуваних видань, Каталоги історико-культурних фондів, Фондові каталоги архівних документів, Скановані каталоги, Реферативна БД, Автореферати дисертацій. Передбачено п'ять режимів пошуку: простий, розширений, за алфавітними покажчиками (словниками), професійний та за рубрикатором НБУВ. У простому режимі пропонується обрати вид пошуку – за одним із полів (ключові слова, автор, назва, рік видання) та за усіма видами документів або обмежити пошук авторефератами, дисертаціями, книгами, збірниками конференцій, стандартами, компакт-дисками). Режим розширеного пошуку передбачає пошук за ключовими словами, які формуються за змістовими елементами бібліографічного запису з можливістю їхнього поєднання логічними операторами. Наступні елементи автоматично поєднуються логікою «та». Поле «тематика пошуку» дає можливість при необхідності окреслити галузь (перелік галузей відкривається), у межах якої здійснюватиметься пошук. Можна обмежити пошук спеціальністю ВАК (перелік спеціальностей подано). Також можна задавати автора, організацію, роки видання, формати представлення, види документів. Пошук за алфавітними покажчиками передбачає доступ до чотирьох словників, три з яких формуються зі змістових елементів бібліографічного запису: ключові слова, автор, назва. Режим професійного пошуку дає можливість формувати складний комплексний запит з різних пошукових елементів, використовуючи логічні оператори та дужки. Режим пошуку за Рубрикатором НБУВ – бібліотечно-бібліографічною класифікацією знань, за якою систематизуються документи у Бібліотеці – дає можливість здійснювати галузевий пошук з деталізацією, коли потрібно виявити джерела за певною темою чи

проблематикою без чіткого термінологічного визначення. В усіх режимах пошуку є можливість уточнювати результати за чотирма полями: ключові слова, автор, назва, рік видання.

Скановані каталоги на сайті НБУВ поділяються на: Сканований генеральний алфавітний каталог, Сканований каталог дисертацій, Скановані каталоги окремих фондів. Два режими пошуку («роздільники» та «ключові слова») забезпечують доступ до записів за індивідуальним та колективним автором, першим словом назви та предметною рубрикою, яка є заголовком опису у картковому каталозі.

На сьогоднішній день усі бібліографічні БД НБУВ є ресурсом, інтегрованим на базі програмного забезпечення ІРБИС. Тому при одноразовому формулюванні запиту у одній зі складників системи є можливість переглянути результати пошуку за іншими складниками. Крім того, окремі бібліографічні ресурси є одночасно повнотекстовими БД, у яких вихід на повний текст здійснюється через бібліографічний запис. На відміну від них, є повнотекстові ресурси, у яких вихід на повні тексти здійснюється без посередництва бібліографічного запису.

Львівська національна наукова бібліотека України імені Василя Стефаника (ЛННБ)

Електронна бібліотечно-каталожна бібліографія представлена ЕК, записи до якого вносяться з 1990 р., та імідж-каталогом, який відображає документи до 1990 р.

ЕК ЛННБ поділяється на: Загальний каталог, Каталог періодичних видань, Каталог авторефератів дисертацій, каталоги тематичних виставок, каталоги видань для книгообміну. Змістовними пошуковими елементами є автор, назва, предмет, персоналія та серія. Обмежити пошук можна книгами, періодикою, музичними творами, картами і комп'ютерними файлами. Змістовний пошук здійснюється за автором, назвою, предметом, персоналією та серією і базується лише на елементах природної мови. Доступ до словників відсутній. У зв'язку з цим складно, наприклад, сформулювати запит за полем «предмет», не маючи доступу до переліку цих «предметів». Обмеження запиту галуззю чи тематикою пошуку передбачено лише для періодичних видань. Додатковими сервісними функціями є: можливість відразу формувати складний пошуковий припис за допомогою логічних операторів та дужок; за усіма полями можна також шукати слова, які стоять поруч.

Імідж-каталог (ІК) (скановані карткові каталоги) знаходиться за

рубрикою «карткові каталоги», що не відповідає її наповненню: під таким найменуванням рубрики бібліотеки описують саме традиційні свої каталоги. Лише коли користувач її відкриває, стає зрозумілим, що це за ресурс. Імідж-каталоги поділяються на підкаталоги. Підкаталоги «Книги» (кирилиця та латиниця) містять інформацію про книги, брошури, збірники праць, книжкові серії тощо, видані до 1990 р. Підкаталоги «Періодика» (кирилиця та латиниця) містять інформацію про періодичні видання (за винятком газет), продовжувані видання, бюлетені, календарі тощо. Підкаталоги «Газети» (кирилиця та латиниця) містять інформацію про газети. Підкаталоги «Стародруки» (кирилиця, гражданка та латиниця) містять інформацію про всі друки, видані до 1825 р. гражданським та до 1800 р. латинським і кириличним шрифтами. Відомості про такі спеціальні види документів, як рукописи, гравюри, плакати, листівки тощо в ІК не відображено. Пошук у підкаталогах здійснюється за роздільниками карткового алфавітного каталогу.

Рубрика «Наші видання» з розділу «Діяльність» побудована за хронологією видань і вміщує переліки праць ЛННБ, частина яких є бібліографічними посібниками. Бібліографія з доступом до текстів покажчиків є також складовою рубрики «Повнотекстові матеріали» у розділі «Ресурси».

Національна парламентська бібліотека України (НПБУ)

Основна електронна бібліографія представлена бібліографічними БД (ЕК, Каталог фонду Центру правової інформації (ЦПІ), Зарубіжні періодичні видання у фондах НПБУ) та аналітичними (Каталог статей зі збірників наукових праць, Політематична БД статей із періодичних видань, Політика і політики у дзеркалі періодичних видань України, Статті із зарубіжних періодичних видань).

В ЕК та Каталогі фонду ЦПІ пошук можливий за полями автора, назви, рубрики та року видання (за одним або за усіма). Обмежувати пошук можна книгами та ін. або періодичними виданнями. В аналітичних БД пошуковими елементами є автор, назва, рік видання, у окремих – також ключові слова, рубрика, персоналія. У БД «Статті із зарубіжних періодичних видань» пошук здійснюється за назвою, країною, роком та ISSN. Результатом пошуку є перелік документів із зазначенням ISSN, назви видання та за які роки воно зберігається у фондах НПБУ. Доступу до словників немає. Пошук можливий лише за елементами природної мови.

У рубриці «Науково-бібліографічні видання» розділу «Видання НПБУ» подано списки бібліографічних посібників та покажчиків бібліографічних посібників з доступом до їхніх електронних версій.

Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка (ХДНБ)

Під посиланням «Електронний каталог» об'єднано такі бібліографічні БД: ЕК, Газети, Журнали, Зведений каталог періодичних видань міста Харкова 2003–2011, ЕК німецького читального залу, та тематичні БД (Соціальні комунікації: зведений каталог надходжень до бібліотек Харкова, Бібліотекознавство. Бібліографознавство. Книгознавство: каталог ХДНБ, Видання і публікації про бібліотеку, Харківщина). Програмне забезпечення веб ІРБИС. Пошук можна здійснювати за автором, назвою, найменуванням колективу, предметною рубрикою, роком видання та за усіма названими полями одночасно. Доступним є пошук за словниками ключових слів, авторів, назв та року видання. Використовуються штучні ІПМ: УДК, ББК та Тематичний навігатор.

«Електронний фонд документів» (ЕФ) поділено на три блоки: книги, журнали, газети. Доступ до повних текстів здійснюється через списки. Частина книг ЕФ є доступними на сайті ХДНБ, частина – через посилання на зовнішні ресурси. Інші книги, а також відцифровані газети та журнали є доступними лише в стінах бібліотеки.

Розділ «Видання бібліотеки» вміщує бібліографічні списки за 1998–2013 роки. Описи зібрано у рубриках: Матеріали наукових конференцій. Монографії; Зведені каталоги; Бібліографічні покажчики; Методичні посібники, консультації; Інформаційні видання; Каталоги книжкових виставок (чотири з яких відображають бібліографічні посібники і є джерелами метабібліографічної інформації). Ресурс «Видання бібліотеки» є частково повнотекстовим. Ці документи доступні для пошуку через ЕК бібліотеки.

Одеська національна наукова бібліотека ім. М. Горького (ОННБ)

Електронні бібліотечно-каталожні ресурси ОННБ представлені у загальній БД «Електронний каталог», яка відображає документи, що надійшли до бібліотеки з 2001 р. Змістовими елементами пошуку є: назва, автор, серія та рубрика. Словники відкриваються при формуванні запиту. Є можливість обмежувати пошук за типом-видовими характеристиками документів: книги, періодичні видання, автореферати дисертацій, ноти, картографічні видання, звуку та відеозаписи, електронні ресурси тощо. За автором, видавництвом, серією та рубрикою можливий пошук з ви-

користанням словників. Класифікаційні бібліотечно-бібліографічні системи не використовуються.

Ресурс «Електронна бібліотека» у розділі «Видання ОННБ» вміщує електронні версії бібліографічних покажчиків, доступ до яких здійснюється через список з можливістю здійснювати пошук за назвами файлів. «Електронна бібліотека» та ЕК є ресурсами взаємопов'язаними, тобто знайти повнотекстовий документ ми можемо і через ЕК.

Таким чином, розвиток електронних бібліографічних ресурсів у бібліотеках відбувається паралельно за такими напрямками: створення бібліографічних записів та вдосконалення форматів; створення файлів авторитетного контролю, які містять варіанти різночитання і є засобами ідентифікації індивідуального та колективного авторів, визначення предметних рубрик тощо; розширення кола пошукових елементів та пошукових можливостей; застосування штучних ІПМ (рубрикаторів, класифікаторів, тезаурусів тощо); створення інтегрованих ресурсів. Відкритим залишається питання: чи можемо ми відмовитись від ведення наших традиційних каталогів; чи можемо законсервувати їх; чи можуть автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи повністю їх замінити?

На сьогоднішній день найнижчий рівень інтелектуалізації ІПС характеризується автоматичним формуванням у системі неконтрольованого словника ключових слів, які надходять із заданих програмою полів бібліографічних записів. Так зване «вільне індексування» передбачає, що вихідного словника немає, а той, що накопичується, жодним чином не формалізується. У такому варіанті буде гостро поставати проблема невідповідності пошукового образу документа, введеного в систему каталогізатором і пошукового образу запиту, сформульованого користувачем. Особливо гостро вона постає у тих варіантах, коли користувач не має доступу до словників даних і може лише довільно формулювати запит у той час, коли можливість здійснювати пошук за допомогою словника сприяла б зближенню пошукового образу запиту і пошукового образу документа. Якщо неконтрольовані словники ключових слів є єдиним засобом змістового розкриття документів в ЕК, то ні тематичний, ні предметний пошук у такому ресурсі не може бути повноцінно здійснений.

Наступний рівень передбачає процес опрацювання вхідного переліку ключових слів і створення на його базі предметизаційної ІПМ у вигляді мови предметних рубрик. Для цього потрібно виявити синоніми, обрати

з кожної групи один, до якого зробити посилання, а також зробити інверсію деяких понять. Словник предметних рубрик звичайно має бути відкритим. Організований таким чином ЕК є орієнтованим на предметний пошук і малоефективним при широкотематичному.

Третій рівень передбачає використання класифікаційної ІПМ з предметним входом, тобто поєднання класифікаційної мови з мовою вербального типу, де перша забезпечує широку тематику пошуку, а друга – його точність. Саме такий варіант пропонується сьогодні фахівцями як оптимальний у бібліотеках з універсальними фондами. При цьому для якісного інформаційного пошуку (а відповідно – й для попереднього якісного рівня аналітико-синтетичного опрацювання документів) потрібен не вхідний потік класифікаційних індексів, а вихідна система, вбудована в ІПС, тобто нормативний файл класифікаційної системи.

Четвертий рівень – застосування дескрипторної ІПМ – тезауруса, який передбачає глибокий семантичний аналіз лексичних одиниць та встановлення відношень підпорядкування між ними. Основну частину тезауруса складає перелік дескрипторів. Від дескрипторів дано посилання до відповідних дескрипторів. Тезаурус супроводжується системою допоміжних покажчиків, серед яких є систематичний, пермутаційний, споріднених відношень та ін.

Аналіз бібліографічних ресурсів п'яти провідних бібліотек України, представлених в онлайн-доступі, засвідчує, що не усі вони забезпечують користувачеві достатньо високий рівень своїх ІПС. Їхній розвиток гальмується, зокрема, відсутністю національної системи корпоративної каталогізації та єдності програмного забезпечення. Так, Книжкова палата України з 90-х років ХХ ст. є центром електронної каталогізації, однак досі бібліотеки України не мають можливості запозичувати бібліографічні записи, створювані на основі обов'язкового примірника документа, а НБУВ володіє потужним і розвиненим онлайн-електронним бібліографічним ресурсом на базі програмного забезпечення веб-ІРБИС у той час як багато інших бібліотек використовують менш ефективні засоби організації інформації.

Одне з недопрацьованих на сьогоднішній день вбачається також у відсутності виходу на бібліографічний запис у деяких повнотекстових ресурсах: таким чином функція бібліографування перекладається на користувача. Недоліками можна вважати й наступне: відсутність в результатах пошуку за ЕК та іншими БД інформації про наявність повно-

текстової електронної версії документа; відсутність можливості обрати відразу декілька пропонованих параметрів або виключити один з них; формати бібліографічних записів, представлені як ДСТУ, насправді не відповідають стандарту. Є однорідні ресурси, які на бібліотечних сайтах традиційно подаються розрізнено – реферативні БД і БД текстів авторефератів дисертацій. Резервом в плані недостатньої опрацьованості ресурсу і відкриття його для користувачів є списки використаних джерел, які подаються у дисертаційних дослідженнях.

Підсумовуючи, варто зазначити, що ті серйозні технологічні трансформації, які відбулись у бібліотечно-інформаційній сфері, засвідчують, що електронні бібліографічні ресурси стали важливим складником довідково-бібліографічного апарату бібліотеки і стрімко посідають у ньому домінуюче місце. Змінюється співвідношення та рівень організації традиційної та електронної бібліографії. Бібліотека як найдавніший орган розповсюдження інформації продовжує виконувати свої функції донесення до користувача зростаючих обсягів знань, перетворюючи їх з потенційного ресурсу у реальний, адаптуючи свої завдання і функції до сьогоденних вимог розвитку цифрових інформаційних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Лобузін К. Електронний каталог НБУВ : проблеми адаптації до умов сучасного інформаційного середовища / К. Лобузін, А. Клочок // Бібл. вісн. – 2011. – № 4. – С. 3–10.
2. Сукиасян Э. Р. Сравнительный анализ моделей различных ИПЯ. Ст. 1–3. // Науч. и техн. б-ки. – 2004. – № 9. – С. 26–32; № 10. – С. 17–24. – № 11. – С. 17–23.
3. Трачук Л. Електронна бібліографічна продукція на сайтах українських бібліотек / Людмила Трачук // Бібл. вісн. – 2009. – № 3. – С. 6–11.
4. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаніка [Електронний ресурс] : веб-сайт. – Електрон. дані та прогр. – Львів, 2013. – Режим доступу: <http://www.lsl.lviv.ua/>. – Назва з екрана.
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс] : веб-сайт. – Електрон. дані та прогр. – К., 2013. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>. – Назва з екрана.
6. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс] : веб-сайт. – Електрон. дані та прогр. – К., 2013. – Режим доступу : <http://www.nplu.org/> – Назва з екрана.
7. Одеська національна наукова бібліотека імені М. Горького [Електронний ресурс] : веб-сайт. – Електрон. дані та прогр. – Одеса, 2013. – Режим доступу: <http://www.odnb.odessa.ua/>. – Назва з екрана.

8. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка [Електронний ресурс] : веб-сайт. – Електрон. дані та прогр. – Х., 2013. – Режим доступу: <http://korolenko.kharkov.com/>. – Назва з екрана.

Стаття надійшла до редакції 25.04.2014 р.

UDC 027.021:004.738

Vitalina Shkarina

Electronic Bibliographic Resources in Scientific Libraries

The article analyzes electronic bibliographic resources of five universal scientific libraries of Ukraine what are of national importance (four of them have the status of national) and presented in online access. Their common features and differences are noted and some of trends regarding their formation are traced. Thus, depending on the perfection of search mechanism, four levels of intelligent information search system are presented. Directions of the development of electronic bibliography in libraries are outlined: creation of bibliographic records and improvement of formats, creation of files of authority control, expanding the circle of search elements and search capabilities, use of artificial information retrieval languages, formation of integrated resources.

Keywords: electronic bibliographic resources, electronic catalogues, bibliographic databases, electronic bibliography, information retrieval system.

УДК 027.021:004.738

Виталина Шкарина

Электронные библиографические ресурсы научной библиотеки

В статье проанализированы электронные библиографические ресурсы пяти универсальных научных библиотек Украины общегосударственного значения (четыре из которых имеют статус национальных), представленные в онлайн-доступе. Отмечены их общие черты и отличия, прослежены некоторые тенденции относительно их формирования. При этом выделены четыре уровня интеллектуализации информационно-поисковой системы в зависимости от совершенства поисковых механизмов. Очерчены направления, по которым развивается электронная библиография в библиотеках: создание библиографических записей и совершенствование форматов, создание файлов авторитетного контроля, расширение круга поисковых элементов и поисковых возможностей, применение искусственных информационно-поисковых языков, формирование интегрированных ресурсов.

Ключевые слова: электронные библиографические ресурсы, документографические ресурсы, электронные каталоги, библиографические базы данных, электронная библиография, информационно-поисковые системы.

Розділ III

**Історико-культурні
фонди бібліотек:
науковий опис і
презентація цифрового ресурсу**